

Postbus 242
2130 AE Hoofddorp
T (088) 496 04 21
E info@cea.nl
I www.cea.nl

Datum binnenkomst	: 3 februari 2025	Referentie	: 25/ICEA/02960	Telefoon	: (088) 496 04 21
Bijlage(n)	:	Behandelaar	: Coen Bongers	E-mail	: info@cea.nl

Onderwerp   **Reactie Stagebureau Accountancy Rijksoverheid - Consultatieformulier
uitgangspunten raamwerk**

Let op

Het consultatieformulier bestaat uit vijf onderdelen. Ieder onderdeel verwijst naar de relevante paragraaf van [het consultatiedocument](#) en bevat de bijbehorende doelstellingen, uitgangspunten, consultatievragen en antwoordvelden. Houd hier rekening mee bij het lezen van deze reactie.

Onderdeel 1 van 5

Paragraaf 3.1

Eindtermen op basis van leeruitkomsten

Doelstellingen	A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze: <ol style="list-style-type: none"> 1. toekomstbestendig zijn; 4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.
Uitgangspunt	Het nieuwe raamwerk beschrijft de eindtermen op basis van leeruitkomsten met op strategisch niveau kaders voor het onderwijs- en toetsprogramma. Onderwijsinstellingen en RPO zijn aansluitend verantwoordelijk voor het opleidings- en toetsprogramma dat wil zeggen het ontwerp van leer- en lesdoelen en de onderwijs- en toetsvormen.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Welke kansen ziet u (bij het ontwerpen en invullen van het opleidings- en toetsprogramma) wanneer CEA de eindtermen beschrijft op basis van leeruitkomsten? 2. Welke belemmeringen ziet u (om dit te realiseren)?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Coördinator Stagebureau Accountancy Rijksoverheid
Antwoorden	<p>Kansen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Toekomstbestendige eindtermen prima streven. Geeft wellicht ook ruimte voor meer ruimte voor invulling in de specifieke werkomgeving. 2. Wat hoger abstractieniveau vult bovenstaande opmerking aan. Aan sommige eindtermen is nu in een bepaalde werkomgeving lastiger inhoud te geven, terwijl werkzaamheden die op vergelijkbare wijze bijdragen een kennis en kunde, wel uitgevoerd kunnen worden. <p>Belemmeringen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het begrip leeruitkomsten en meer abstracte eindtermen hebben het risico in zich dat opleidingen

Onderdeel 1 van 5

Paragraaf 3.1

Eindtermen op basis van leeruitkomsten

en trainees meer moeite gaan hebben om de juiste norm te vinden.

2. Punt 1 kan leiden tot meer discussie tussen de regelgever, opleidingen en trainees, omdat de normstelling wellicht te abstract geformuleerd gaat worden.
3. Belang van theoretisch kader is duidelijk, maar concrete invulling van opleiding en toetsprogramma moet nog plaatsvinden. Pas in deze fase wordt duidelijk of het programma concreet en duidelijk genoeg is.

Onderdeel 2 van 5

Paragraaf 3.2

Themagericht raamwerk

Doelstellingen	A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze: <ol style="list-style-type: none"> 2. conceptuele vorming stimuleren (en het 'stapelen' van onderwerpen voorkomen); 3. aansluiten op de diverse werkpraktijk; 4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.
Uitgangspunt	Het nieuwe onderwijsraamwerk beschrijft de eindtermen themagericht.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Welke kansen ziet u als het gaat om een thematische insteek? 2. Welke belemmeringen ziet u als het gaat om een thematische insteek? 3. Voor welke (max 6) thema's zou u kiezen voor de oriëntatie Assurance en/of Accountancy-MKB?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Coördinator Stagebureau Accountancy Rijksoverheid
Antwoorden	Vraag 1, Kansen Vanuit het SAR [Stagebureau Accountancy Rijksoverheid] zien wij de voordelen van de thematische insteek, met name op het vlak dat: <ul style="list-style-type: none"> - Theorie en praktijk in de tijd en niveau van werkzaamheden beter op elkaar kunnen aansluiten - Theorie en praktijk beter op elkaar kunnen aansluiten als het gaat om de soort van werkzaamheden. Als voorbeeld: Het werken als accountant bij de overheid vraagt deels andere skills dan bij een openbaar accountant. Daar zouden theorie en praktijk beter op elkaar kunnen aansluiten

Vraag 2: Belemmeringen

- Themagericht onderwijs en de aansluiting op de praktijk zou er toe kunnen leiden dat er geen passend werk is bij het betreffende thema, omdat de praktijk van trainees op dat moment er (nog) niet op aansluit.
- Verder bestaat het risico dat de diverse theoretische opleidingen een net wat andere insteek kiezen met het thematisch onderwijs (dat is nu al zo), waardoor het voor praktijkopleidingen moeilijker wordt om daar de werkzaamheden van trainees goed op aan te sluiten.

Vraag 3: Thema's

Het SAR [Stagebureau Accountancy Rijksoverheid] heeft alleen trainees die de assurance-variant volgen. Wij werken daarom alleen deze variant uit.

Themagericht:

1. Opdrachtaanvaarding
  2. preplanning inclusief bedrijfsverkenning en opstellen controleprogramma
  3. planning en uitvoering controlewerkzaamheden
  4. evaluatie bevindingen, rapportering en controleverklaring
  5. IT audit inclusief data analyse en statistics
  6. Soft skill training en projectmanagement
- NB. Bij blok 1 tot en met 4 gerichte aandacht voor Financial Audit en Externe verslaggeving*

Onderdeel 3 van 5

Paragraaf 3.3

Theorie en praktijk geïntegreerd in de eindtermen

Doelstellingen	<p>A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. aansluiten op de diverse werkpraktijk. <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. het leereffect voor studenten optimaal is; 2. dubbelingen voorkomen worden; 3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt; 4. de professionele ontwikkeling tot startbekwame accountant in een actieve leercultuur plaatsvindt.
Uitgangspunt	CEA wil de integratie van theorie en praktijk zoveel mogelijk stimuleren door de eindtermen geïntegreerd te beschrijven en in het raamwerk geen onderscheid te maken in eindtermen voor theorie en praktijk.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hoe kijkt u aan tegen de integratie van de eindtermen van theorie en praktijk? 2. Welke kansen ziet u daarin voor studenten, het onderwijs- en/of het werkveld? 3. Welke belemmeringen ziet u?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Coördinator Stagebureau Accountancy Rijksoverheid
Antwoorden	<p>Vraag 1: Integratie</p> <p>Op zich kijkt het SAR [Stagebureau Accountancy Rijksoverheid] positief aan tegen een betere integratie tussen theorie en praktijk, waarbij het woord 'aansluiting' tussen beide volgens ons een betere term is. De theorie is het domein van universiteit en HBO, het feitelijke werk zal in de werkomgeving uitgevoerd moeten worden. Dat beide beter op elkaar zouden kunnen aansluiten dan nu, onderschrijven wij.</p> <p>Wij zijn geen voorstander van een integratie van eindtermen van theorie en praktijk omdat de</p>

verantwoordelijkheid van beide bij verschillende organisaties is belegd. Het levert vragen op als:

- welk deel van de eindterm wordt afgedekt door de theorie en welk deel door de praktijk?
- wie draagt de verantwoordelijkheid voor het behalen van de eindterm?
- wie heeft zicht op het behalen van alle eindtermen of zou zicht moeten hebben?
- hoe wordt een gedeelde normering bepaald?

Daarnaast vraagt het extra afstemming tussen opleiders in de theorie en de praktijkopleiders, wat weer leidt tot een verzwaring van werkzaamheden.

De andere beide vragen werken wij meer uit vanuit een betere aansluiting tussen theorie en praktijk. Dat kan zich ook vertalen in eindtermen, maar met iets minder integratie.

Vraag 2: Kansen

- Een betere aansluiting tussen theorie en praktijk kan leiden tot sneller begrip bij trainees over de theorie en een makkelijker toepassing in de praktijk. Trainee ervaart direct de waarde van de geleerde theorie door toepassing in de praktijk.
- Een betere aansluiting tussen theorie en praktijk kan leiden tot vermindering van leerstof die feitelijk niet toegepast gaat worden in de praktijk.
- Een betere aansluiting kan leiden tot het aanbieden van meer werkomgevingsgericht onderwijs, waarbij onderwerpen die niet 'standaard' zijn, specifiek voor doelgroepen aangeboden zou kunnen worden.

Vraag 3: Belemmeringen

- Het is wellicht niet altijd mogelijk om de juiste praktijkwerkzaamheden te vinden passend bij het behandelde thema in de theorie-omgeving.
- Als verschillende aanbieders van de theorie verschillende programma's aanbieden, dan is het lastiger voor de praktijkopleiders om dat te managen binnen de praktijkopleiding. Wij juichen

Onderdeel 3 van 5

Paragraaf 3.3

Theorie en praktijk geïntegreerd in de eindtermen

initiatieven tot samenwerking van de aanbieders van de theoretische opleidingen dan ook toe.

- De praktijk van de diverse trainees is divers. Het kan lastig zijn om in de theoretische opleiding voldoende aansluiting te vinden met de diverse praktijkomgevingen.

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

Doelstellingen	<p>A. Eindtermen die zodanig zijn van opzet en inhoud dat ze:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen. <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt. <p>C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd; 2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.
Uitgangspunt	<p>In het nieuwe raamwerk wordt de ECTS-norm per vakgebied losgelaten. Het beheersingsniveau omschrijft de kwalificaties bij afronding van de accountantsopleiding. Dit geeft de mate van complexiteit en zelfstandigheid aan waarop iemand de vereiste competenties moet behalen. De kwalificaties sluiten aan op het European Qualifications Framework (EQF) zoals dat in EU verband is opgesteld. Ook stelt CEA de eisen waaraan een student moet voldoen om de praktijkopleiding te mogen beginnen conform EQF. Voor de normen van de studielast en studieduur overweegt CEA verschillende mogelijkheden. Deze verschillen in hoeverre CEA opleidingen ruimte biedt om het opleidings- en toetsprogramma in te vullen en een beroep doet op de verantwoordelijkheid van de opleidingen om de kwaliteitsnorm te handhaven. In haar toezichtsrol beoordeelt CEA in hoeverre opleidingen de eindtermen realiseren en vaststellen dat een student deze heeft behaald.</p>
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Op welk niveau horen kwantitatieve en/of kwalitatieve normen thuis in de eindtermen? Bijvoorbeeld op themaniveau, op initieel- en/of eindniveau? En maakt u daarin onderscheid als het

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

	<p>gaat om type normering (studielast, studieduur, beheersingsniveau)?</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Acht u het noodzakelijk om normen op te nemen in de eindtermen voor studielast en studieduur? Wat zijn uw voornaamste overwegingen hierbij? 3. Welke kansen of belemmeringen ziet u bij de mogelijkheden (zie hieronder) die CEA moet meenemen in haar overweging?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Coördinator Stagebureau Accountancy Rijksoverheid
Antwoord	<p>Vraag 1. Wij zijn voorstander van een centrale normering van eisen vanuit het CEA. Als te veel verantwoordelijkheid bij de opleidingsinstellingen wordt gelegd, zou dat kunnen leiden tot significante verschillen in het opleidingsprogramma en het toetsprogramma.</p> <p>Dat kan er tevens toe leiden dat het voor trainees lastig/onmogelijk wordt om in de opleidingsfase te wisselen van werkgever (praktijkopleiding) of theoretische opleider. Dit maakt een opleiding minder aantrekkelijk voor a.s. trainees.</p> <p>Wij zijn overigens wel voorstander van CEA-eindtermen waarbij de kwalificaties A,B en C niet meer gebruikt worden en waarbij de eindtermen op een iets hoger geaggregeerd niveau komen te liggen.</p>

	Mogelijkheden	Uw overwegingen:
	<p>Studielast theoretische opleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geen normering voor de studielast, • Een minimum ECTS-norm voor gehele accountantsopleiding of een (minimum) ECTS-norm enkel voor de postinitiële fase. 	
	<p>Studieduur en -last praktijkopleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Urennorm behouden, al dan niet met een kwalitatieve norm voor vakgebied en type werkzaamheden; • Geen vertaling naar een urennorm, invulling aan NBA/RPO voor driejarige praktijkopleiding; • Geen kwalitatieve norm voor vakgebieden of type werkzaamheden. 	<p>Punt 3: liever wel kwalitatieve norm voor vakgebieden of type werkzaamheden zodat trainees breed worden opgeleid en kennis kunnen maken met diverse werkzaamheden.</p>
	<p>Beheersingsniveau theoretische en praktijkopleiding:</p> <p>CEA sluit met haar kwalificaties aan op het raamwerk dat gangbaar is in het hoger onderwijs. Het gaat om beheersing van de competenties op bachelor en/of masterniveau.</p> <p>CEA stelt per oriëntatie toelatingseisen (minimum) voor praktijkopleiding in aansluiting op het beroepsprofiel.</p>	

Onderdeel 5 van 5

Paragraaf 3.5

Aandacht voor (brede en diverse) instroom en doorstroom

Doelstellingen	C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat: <ol style="list-style-type: none"> 1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd; 2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.
Uitgangspunt	CEA overweegt een minimum set van competenties te beschrijven op basis waarvan een student aan de postinitiële fase van de theoretische opleiding kan beginnen zonder aanvullende deficiënties (instroomprofiel). Dit maakt voor studenten helder waar minimaal aan moet zijn voldaan en belemmert de student niet in zijn keuze van onderwijsinstelling. Opleidingen kunnen op basis van de minimum set een ontwikkelgesprek houden om te bepalen in hoeverre een student al competenties heeft verworven en waar aanvullende ondersteuning nodig is.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hoe kijkt u aan tegen het beschrijven van een minimum set van competenties benodigd om te kunnen starten in de gehele postinitiële fase van de opleiding (dus het theorie- en praktijkdeel)? Welke uitdagingen ziet u daarbij om dit te realiseren? 2. Wat is er volgens u nog meer nodig om een bredere en diverse instroom te faciliteren?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Coördinator Stagebureau Accountancy Rijksoverheid

Onderdeel 5 van 5

Paragraaf 3.5

Aandacht voor (brede en diverse) instroom en doorstroom

Antwoord

Vraag 1.

Hier staat het SAR [Stagebureau Accountancy Rijksoverheid] positief tegenover. Wel moet geborgd worden dat het vereiste instapniveau voor zowel theorie als praktijk geborgd is. Trainee moet 'beschermd' worden om met te lage kwalificaties aan de opleiding te beginnen.

Vereiste instapniveau kan geborgd worden door middel van bijvoorbeeld 2 jaar werkervaring in een relevante werkomgeving.

Vraag 2.

Hierover staat in de toelichting al voldoende beschreven. Wellicht zou duidelijker opgenomen kunnen worden, dat bij instroom ook nadrukkelijk gekeken wordt naar soft skills.